

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

ate ne u

revistă de cultură

ANUL III. NUMĂRUL 11 (28)

NOIEMBRIE 1966

20 PAGINI — 3 LEI

George Bălăiță

In
Toamnă

De mult, în nestinsa copilărie, pe cind locuiam în munți, mergeam dimineața — somnul peșterilor, lenta rostogolire a pietrei măcinată de timp drumul asinilor împovărați spre stini — în lumea nedeslusită a dimineții, mergeam lângă un om bătrîn și ajungeam la o moară: apa mișca pietrele, griul se făcea pline, lemnul adăpostea totul. Dar pînă a ajunge aici treceam prin așezări de oameni — stăpînii locurilor de sus, cei printre care trăiam. Erau neamurile mamei, omul bătrîn de alături era el însuși unul din bătrînii neamului meu matern, numindu-se Gheorghe, precum și eu am fost numit la naștere. Pe atunci, învățam cu ușurință să îmblinzesc șerpi de

casă, porunceam broaștelor să-și umple gușile cu pietre și astfel să sară în virful arinului și să cinte în cer, și eram ascultat, firește, chemam peștii, noaptea, în bezna cea mare, și ei veneau la festiva pilpiitoare ascunsă în bostanul turcesc și singuri se înfîgeau în ostia mea, și fără de șea, fără de friie, călăream cu caii nimănui rătați prin luncile înguste și vorbeam cu ei pe limba lor, da, multe făceam, încît se minunau bătrînii neamului, iar femeile mă ocroteau cu grijă și spaimă să nu mă piardă, fiindcă simteau ele: singele meu era din singele lor, deși fusesem zămislit departe, într-o cetate urită, cu ziduri de lut, între dealuri deznădăjduite peste care

olouă. Mergeam așadar cu omul bătrîn și era toamnă, treceau oile spre cimpie, la iernat, frunza nucului cădea pe neașteptate, noaptea, umbra lui deasă se scurgea în pămînt, alunii scădeau treptat, frunza arțarului se înroșea, veneau cărași cu porumb de la cimpie, oameni mohoriți, ciini la roata din spate, felinarul, un copil din altă lume, deasupra sacilor, sub coviltirul ridicat, un astru lăptos rămînea pe cer, lângă soarele bun, pînă la mijlocul zilei. Și se scuturau, se băteau, se culegeau prunele. Livezi întinse de pruni, coaste golașe pe care cresc pruni răsuciți de durerea pietrei dar roditori, pe fiecare bucată de pămînt cresc pruni, iată pomul binecuvîntat

aici: un trunchi îndărătnic, crengi rare, crescute fără nici o noimă, frunză săracă, dar multe și mărunte fructe vineții, carne răcoritoare, cu puteri ascunse. Femeile, copiii, bătrînii alegeau în coșuri de nulele prunele pentru afumat, pentru țuică, pentru povirlă. Porțile erau deschise. Ușile caselor, largi, ferestrele în lături, pinza aspră dintre cercevele se umfla la vînt. Deasupra porților, streșini, șindriă veche, păsările cerului ciugulind ciele ruginite. Ograda coboară sau urcă, aici locul de casă coboară spre apă sau urcă pînă unde începe muntele. Lespezi de piatră, destulă piatră în tinut pentru folosul oamenilor vii și

Continuare în pag. 3

MOTTO: „In epoca actuală, dominația împrejurărilor obiective asupra indivizilor, strivirea individualității de către hazard a luat forma cea mai accentuată și cea mai generală...”

Vasile Sporic

Latente filozofice bacoviene

discursivității gnoseologice a științelor. „Ca urmare a ...întregii mele concepții despre artă — spune cel pe care istoricii filozofiei l-au numit „primul filozof al decadentei”, în sensul de simbolism, Schopenhauer — scopul ei constă în a ușura cunoașterea ideilor lumii (în înțeles platonice, singurul pe care îl recunosc pentru cuvîntul „idee”). Insa ideile sînt prin esență ceva intuitiv și deci ceva ineputabil în determinările mai de amănunt. De aceea comunicarea lor nu se poate face decît pe calea intuiției, care este calea artei. Așadar cine este pătruns de concepția unei idei este îndreptățit să aleagă arta ca mijloc al comunicării sale”

Utilitatea considerentelor filozofice, în cercetarea produsului artistic a fost nu o dată contestată, iar autonomizarea deplină a artei față de filozofie, ca și de alte domenii raționale este o teză programatică a esteticii simboliste. S-ar părea, de asemenea, că încadrările teoretice ale curentului sînt inoperante deoarece, ca mișcare literară simbolismul nu se confundă cu estetica sa. Un critic de la noi³⁾ susține că, în general: „O mentalitate strîmă nu face să căutăm profun-

zimea poeziei în ideile filozofice, în filozofia ei”. Observînd că valorificarea produsului artistic se face din punctul de vedere al fondului emotiv pe care-l potentează, că expresia ei este sugerată și nu discursivă, criticul deduce că — „Adîncimea unei poezii nu e filozofică, ci inefabilă”, ceea ce este comparabil cu a spune, de pildă, că un arbore nu e frumos, ci înalt; în fond inefabilul este materia primă a gîndirii. Chiar dacă se explorează cu mijloace iraționale cum ar fi intuiția, iluminarea etc., inefabilul nu poate fi exclus dintre categoriile psihointelectuale și în acest caz opoziția filozofic-inefabil este tot atît de relativă cum este pentru atîtea școli filozofice, opoziția filozofie-artă.

Macedonschi însuși considera poezia „nelogică la modul sublim”, ceea ce ne întoarce la caracteristica perfect „logică” a simbolismului, dată atît de clar de Lovinescu⁴⁾: „Simbolismul... reprezintă adîncirea lirismului în subconștient...”

Un fel de dualism sui generis, rezultă din aserțiunea culturii moderne că, încredințînd științei domeniul logicului, al raționalului, conștientului abordabil conceptual, rămîne în seama artei, a creației iraționalului, subconștientului, absurdului. De altfel acesta este postulatul unui întreg curent filozofic pre-existentialist, ilustrat de nume ca Spengler, Dilthey, Nietzsche, Bergson. Comun acestei pleiade, care a elaborat ceea ce se numește „filozofia vieții”, este corolarul: natura creației fiind irațională, singura formă adecvată de exprimare a rodului creației este simbolul⁵⁾. În dosul căruia colcăie o realitate infinită. Sintem obligați să ne amintim cu acest prilej despre Schelling, care arăta încă la 1800, cum în mit, luat ca prototip al artei, zăc sensuri de necuprins⁶⁾, cum orice produs artistic conține o infinitate de înțelesuri; ar fi cu neputință de stabilit continuă el, dacă aceasta a fost intenția creatorului sau face parte dintre latențele operei. Se exclude, astfel, nu numai finalitatea estetică, ci orice finalitate rațională în artă, căci, „Indiscutabil în ea avem de-a face cu sensuri ineputabile, cu o înfățișare simbolică a tuturor ideilor”⁷⁾.

Continuare în pag. 13

4-5

Radu Cârnecki

soarele
pe-un
umăr

Soarele pe-un umăr, luna pe cel'alt,
lîngă chipul toamnei chipul meu înalt
de amurg și noapte răsărit și zi —
am un vin în sînge pentru-a nemuri,
ce mi-l toarnă-n taină steaua de safir
și-mi miroase somnul a văzduh și mir.

De sub frunte-mi scapă gînduri de cocori
ce grăbesc spre alte albe sărbători
clipe lungi de clipe — dor neistovit —
ochii mei aripi sînt pînă-n infinit
și sub ei oceane-s, iar deasupra ceruri —
unde va e iarna înflorind pe geruri...

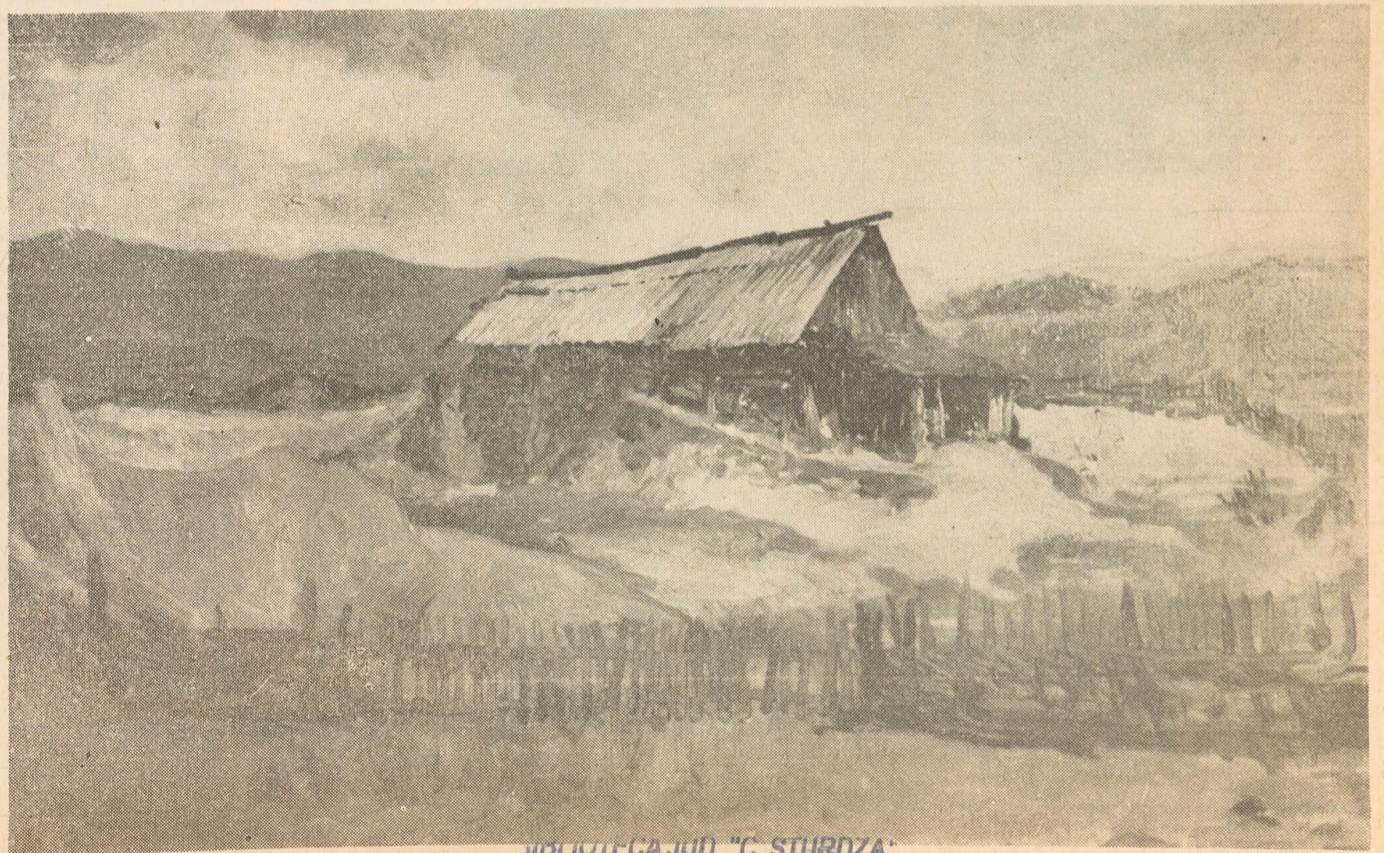
Soarele pe-un umăr, luna pe cel'alt,
lîngă dorul toamnei, dorul meu înalt —
lutul îmi cuprinde pașii largi de zare,
e, și-un vis în mine moare și nu moare:
aura-i pe frunte-mi joacă ~ chip de domn ~
înflorîndu-mi tîmpla, cade via-n somn...

nicolae vermont

100 de ani de la naștere

„Pe dealul Gruiului”

BIBLIOTECA JUD "C. STURDZA"
BACĂU

inv Nr

NĂNĂNU
N. ST. P.

18

te a s c u
S P O R TExperiențele
lui
Pier
Paolo
PasoliniAncheta
„Ateneu”Personalitatea
actorului
de
film

15

